

rolbeslissing

RECHTBANK AMSTERDAM

afdeling privaatrecht

zaaknummer / rolnummer: C/13/651217 / HA ZA 18-723

Rolbeslissing van 28 april 2021

in de zaak van

1. **ANATOLIE STATI**,
wonende te Chisinau (Moldavië),
2. **GABRIEL STATI**,
wonende te Chisinau (Moldavië),
3. de vennootschap naar vreemd recht
ASCOM GROUP S.A.,
gevestigd te Chisinau (Moldavië),
4. de vennootschap naar vreemd recht
TERRA RAF TRANS TRADING LTD.,
gevestigd te Gibraltar,
eisers in conventie, verweerders in reconventie,
advocaat mr. K.J. Krzeminski te Rotterdam,

tegen

de vennootschap naar vreemd recht
SAMRUK-KAZYNA JSC,
gevestigd te Astana (Kazachstan),
gedaagde in conventie, eiseres in reconventie,
advocaat mr. J. van den Brande te Rotterdam,

en

de **REPUBLIEK KAZACHSTAN**,
zetelend te Astana (Kazachstan),
aan de zijde van Samruk-Kazyna JSC gevoegde partij,
advocaat mr. E.W. Peijster te Amsterdam.

Partijen zullen hierna Stati c.s., Samruk en Kazachstan genoemd worden.

1. De procedure

- 1.1. Het verdere verloop van de procedure blijkt uit:
 - het vonnis in incidenten van 18 maart 2020 en de daarin vermelde (proces)stukken,
 - de conclusie van antwoord van Kazachstan, met producties,
 - het tussenvonnissen van 23 september 2020 waarbij een mondelinge behandeling is bepaald op 17 maart 2021 en de zaak is verwezen naar de rol van 4 november 2020 voor conclusie van antwoord in reconventie.

1.2. In het tussenvonnis van 23 september 2020 is overwogen dat wijzigingen van eis en nadere producties uiterlijk tien dagen vóór de mondelinge behandeling in het bezit van de rechtbank en de wederpartij(en) moeten zijn.

1.3. Na een op verzoek van Stati c.s. door de rechtbank aan hen verleend uitstel van twaalf weken hebben zij op 27 januari 2021 een conclusie van antwoord in reconventie tevens akte houdende aanvulling gronden en wijziging eis in conventie, met producties, genomen. De zaak is vervolgens op de rol van 10 februari 2021 geplaatst voor antwoordakte aan de zijde van Samruk en Kazachstan.

1.4. Naar aanleiding van vervolgens ingekomen brieven van de advocaten heeft de rechtbank partijen bij brief van 12 februari 2021 van de griffier een concept-agenda van de mondelinge behandeling van 17 maart 2021 voorgelegd.

1.5. Nadat partijen op de concept-agenda hadden gereageerd, heeft de rechtbank de definitieve agenda van de mondelinge behandeling van 17 maart 2021 vastgesteld. Partijen zijn daarvan in kennis gesteld bij brief van 22 februari 2021 van de griffier.

1.6. De mondelinge behandeling heeft plaatsgevonden op 17 maart 2021. Daarvan is proces-verbaal opgemaakt.

1.7. De rolbeslissing is bepaald op heden.

2. Ontwikkelingen na het vonnis in incidenten van 18 maart 2020

Na het vonnis in incidenten van 18 maart 2020 hebben zich de volgende ontwikkelingen voorgedaan.

Verzoek om erkenning en verlof tot tenuitvoerlegging van de arbitrale vonnissen in Nederland

2.1. Bij beschikking van 14 juli 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:2032, heeft het gerechtshof Amsterdam het verzoek van Stati c.s. om erkenning en verlof tot tenuitvoerlegging van de arbitrale vonnissen in Nederland, voor zover gericht tegen Kazachstan, toegewezen en, voor zover gericht tegen Samruk, (definitief) afgewezen.

2.2. Kazachstan heeft op 14 september 2020 cassatieberoep ingesteld tegen de tussenbeschikking van 6 november 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:4155, van het gerechtshof Amsterdam. Dit beroep is uitsluitend gericht tegen het oordeel van het gerechtshof dat het op grond van (het overgangsrecht bij) artikel 1075 lid 2 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) bevoegd is tot kennisneming van het verzoek.

Conservatoir beslag op in Nederland gelegen goederen

2.3. Bij arrest van 18 december 2020, ECLI:NL:HR:2020:2103, heeft de Hoge Raad het arrest van 7 mei 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:1566, van het gerechtshof Amsterdam vernietigd en het geding ter verdere behandeling en beslissing verwezen naar het gerechtshof Den Haag. Daartoe heeft hij, voor zover hier van belang, overwogen:

3.1.1 Onderdeel 2 van het middel in de zaak met nummer 19/03142 en onderdeel 3 van het middel in de zaak met nummer 19/03144 zijn in de eerste plaats gericht tegen het oordeel van het hof in rov. 3.7 dat Samruk het beroep op immuniteit van executie alleen heeft gedaan voor het geval dat Samruk met Kazachstan wordt vereenzelvigd. De onderdelen klagen dat het hof heeft miskend dat grief 14 van Samruk en de toelichting daarop redelijkerwijs niet anders kan worden uitgelegd dan dat het beroep op immuniteit van executie is gedaan voor het geval het hof het oordeel van de voorzieningenrechter onderschrijft dat Stati c.s. voor hun vorderingen op Kazachstan verhaal kunnen zoeken op het vermogen van Samruk.

3.1.2 Deze klacht is gegrond. Hetgeen Samruk in grief 14 en de toelichting daarop in haar memorie van grieven heeft aangevoerd, laat geen andere uitleg toe dan dat Samruk een beroep op immuniteit van executie heeft gedaan voor het geval het hof het oordeel van de voorzieningenrechter onderschrijft dat Stati c.s. voor hun vorderingen op Kazachstan verhaal kunnen zoeken op het vermogen van Samruk, ongeacht of zij dat kunnen op grond van vereenzelving tussen Kazachstan en Samruk dan wel op grond van misbruik van bevoegdheid van Samruk om zich op haar juridische zelfstandigheid te beroepen. Het oordeel van het hof is derhalve onbegrijpelijk.

3.2.1 Het hof heeft in rov. 3.7 geoordeeld dat, al aangenomen dat Samruk zich op de immuniteit van executie van de staat Kazachstan mag beroepen, een dergelijk beroep dan (mede) heeft te gelden als namens Kazachstan gedaan. Het hof heeft het beroep op immuniteit van executie evenwel in rov. 3.7 verworpen op grond van zijn oordelen (i) dat voor verwerping van het beroep op immuniteit van executie voldoende is dat Stati c.s. aannemelijk maken dat de onmiddellijke bestemming van de beslagen goederen (de aandelen van Samruk in KMGK) een andere dan een publieke bestemming is, en (ii) dat Stati c.s. dat voldoende aannemelijk hebben gemaakt.

3.2.2 De hiervoor in 3.1.1 genoemde onderdelen bestrijden tevens deze oordelen als onjuist dan wel ontoereikend gemotiveerd. Tegen oordeel (i) voeren de onderdelen aan dat voor de gegrondheid van een beroep op immuniteit van executie beslissend is of de beslagen goederen, geheel of gedeeltelijk, bestemd zijn voor andere dan publieke doeleinden en dat het daarbij niet uitsluitend gaat om de onmiddellijke bestemming van de beslagen goederen.

Met betrekking tot oordeel (ii) doen de onderdelen een beroep op de stellingen van Samruk en Kazachstan dat Samruk een van staatswege opgezette rechtspersoon is, een zogeheten ‘Sovereign Wealth Fund’, die ten doel heeft de nationale welvaart van Kazachstan te vergroten, dat de opbrengst van haar investeringen dus daarvoor is bestemd, en dat dit ook geldt voor de opbrengsten die zij heeft uit de aandelen in KMGK, die een staatsdeelneming is die zich bezighoudt met de ontwikkeling, het bestuur en de exploitatie van olievelden gelegen in Kazachstans territoriale wateren van de Kaspische Zee. Volgens de onderdelen volgt uit deze stellingen dat de aandelen een publieke bestemming hebben.

3.2.3 Het is in overeenstemming met de – op het respecteren van de soevereiniteit van vreemde staten gerichte – strekking van de immuniteit van executie om tot uitgangspunt te nemen dat eigendommen van vreemde staten niet vatbaar zijn voor beslag en executie tenzij en voor zover is vastgesteld dat deze een bestemming hebben die daarmee niet onverenigbaar is. Dit strookt met art. 19, onderdeel c, VN-Verdrag, dat op dit punt valt aan te merken als een regel van internationaal gewoonterecht. Het past voorts bij deze strekking van de immuniteit van executie dat vreemde staten niet gehouden zijn om gegevens aan te dragen waaruit volgt dat hun eigendommen een bestemming hebben die zich tegen beslag en executie verzet.

Met het hiervoor overwogene strookt dat de stelplicht en bewijslast met betrekking tot de vatbaarheid voor beslag en executie rusten op de schuldeiser die beslag legt of wil leggen op goederen van de vreemde staat en dat (...) steeds vastgesteld moet worden dat de desbetreffende goederen vatbaar zijn voor beslag. De schuldeiser zal derhalve steeds gegevens moeten aandragen aan de hand waarvan kan worden vastgesteld dat de goederen door de vreemde staat worden gebruikt of zijn bestemd voor, kort gezegd, andere dan publieke doeleinden.

3.2.4 De door het hof gehanteerde eis dat bepalend is of de onmiddellijke bestemming van de beslagen goederen een andere dan een publieke bestemming is, stemt niet overeen met de hiervoor in 3.2.3 weergegeven regels en geeft derhalve blijk van een onjuiste rechtsopvatting. Die regels komen erop neer dat op grond van het volkenrecht voor goederen van een vreemde staat een presumptie van immuniteit van executie geldt, die alleen wijkt indien is vastgesteld dat de desbetreffende goederen door de vreemde staat worden gebruikt of zijn beoogd voor andere dan publieke doeleinden, en dat het op de weg ligt van de partij die zich beroept op een uitzondering op de immuniteit van executie, om gegevens aan te dragen aan de hand waarvan dat kan worden vastgesteld. Uit deze regels volgt dat immuniteit van executie niet is beperkt tot goederen waarvan de onmiddellijke bestemming een publieke is.

3.2.5 Voorts geeft het oordeel van het hof dat de bestemming van de door Samruk gehouden aandelen in KMGK een andere is dan een publieke bestemming, blijk van een onjuiste rechtsopvatting dan wel is dat oordeel ontoereikend gemotiveerd. In het licht van de omstandigheden die door Samruk en Kazachstan zijn aangevoerd bij de hiervoor in 3.2.2 genoemde stellingen – welke stellingen deels vaststaan (...) en deels door het hof niet zijn verworpen en waarvan de juistheid in cassatie dus uitgangspunt moet zijn – is zonder nadere motivering niet duidelijk waarom als vaststaand kan worden aangenomen dat de door Samruk gehouden aandelen in KMGK een

andere bestemming hebben dan een publieke bestemming. Dat de opbrengsten uit de aandelen in KMGK bestemd zijn de nationale welvaart van Kazachstan te vergroten, wijst immers in beginsel erop dat deze een publieke bestemming hebben.

3.2.6 De hiervoor in 3.2.2 weergegeven klachten van de onderdelen slagen derhalve eveneens.

3.2.7 Ter verdere beoordeling van het beroep op immuniteit van executie zal na verwijzing mede moeten worden onderzocht of de beslagen goederen (de aandelen van Samruk in KMGK) moeten worden aangemerkt als 'property' ('eigendommen') van de staat Kazachstan in de zin van art. 19, onderdeel c, VN-Verdrag, dat op dit punt valt aan te merken als een regel van internationaal gewoonterecht.

2.4. Samruk heeft de zaak op 12 maart 2021 bij het gerechtshof Den Haag aangebracht tegen 23 maart 2021.

3. De beoordeling

In conventie en in reconventie

3.1. Op de agenda van de mondelinge behandeling van 17 maart 2021 stonden:

- de rechtsmacht te dezen van de Nederlandse rechter, mede in het licht van het hiervoor onder 2.3 aangehaalde arrest van de Hoge Raad van 18 december 2020;
- het bezwaar tegen de conclusie van antwoord in reconventie alsmede de processuele gevolgen zowel van een positieve als van een negatieve beslissing op dit bezwaar;
- het bezwaar tegen de wijziging van eis en gronden in conventie alsmede de processuele gevolgen zowel van een positieve als van een negatieve beslissing op dit bezwaar;
- het vervolg van de procedure, mede in het licht van de thans bij het gerechtshof Den Haag aanhangige procedure (zie hiervoor onder 2.4).

3.2. Ter gelegenheid van de mondelinge behandeling heeft de rechtbank als agendapunt toegevoegd de voorwaarde waaronder Stati c.s. hun vorderingen hebben ingesteld. De advocaten van Stati c.s. hebben bij die gelegenheid verklaard dat die voorwaarde wat hen betreft is vervuld.

3.3. In het vonnis in incidenten van 18 maart 2020 (hierna: het vonnis) is in het onderdeel Rechtsmacht (onder het kopje Vreemdelingenbeslag) overwogen dat allereerst de juridische status van het door Stati c.s. op de aandelen van Samruk in het kapitaal van KMGK gelegde conservatoire beslag dient te worden onderzocht. In rechtsoverweging 5.9 is overwogen dat afgezien van het tegen zekerheidstelling voorkomen of opgeheven beslag bij afwezigheid van een rechtens (voort)bestaand conservatoir beslag aan artikel 767 Rv immers geen rechtsmacht (meer) kan worden ontleend. Daarbij is vooropgesteld dat de door Samruk in kort geding gezette stappen tot dan toe niet tot opheffing van het door Stati c.s. op haar aandelen in het kapitaal van KMGK gelegde beslag hadden geleid (rechtsoverweging 5.10). Daarbij is voorts vooropgesteld dat de beoordeling van de door Samruk ingestelde vorderingen in reconventie (die eveneens strekken tot opheffing van het door Stati c.s. op haar aandelen in het kapitaal van KMGK gelegde beslag) toen (nog) niet aan de orde was.

In rechtsoverweging 5.13 van het vonnis is overwogen dat in het kader van het bedoelde onderzoek naar de juridische status van het door Stati c.s. op de aandelen in het kapitaal van KMGK gelegde conservatoire beslag ook dient te worden stilgestaan bij het beroep van Samruk en Kazachstan op immuniteit van executie. Daarbij is overwogen dat als dit beroep slaagt, dat het einde betekent van het beslag (met alle gevolgen van dien voor de rechtsmacht van de Nederlandse rechter). In rechtsoverweging 5.15 is geoordeeld dat

Samruk en Kazachstan de stelling van Stati c.s. dat de aandelen van Samruk in het kapitaal van KMGK vatbaar zijn voor beslag omdat deze aandelen en de opbrengsten daarvan door Samruk en haar aandeelhouder Kazachstan onmiddellijk worden gebruikt of bestemd zijn voor andere dan publieke doeleinden niet voldoende gemotiveerd hebben betwist. In rechtsoverweging 5.16 is geconcludeerd dat het door Stati c.s. op de aandelen van Samruk in het kapitaal van KMGK gelegde beslag, vooralsnog, rechtsgeldig (voort)bestaat.

3.4. In het vonnis is in het onderdeel Aanhouding geoordeeld dat er geen aanleiding is tot aanhouding van de procedure. Daartoe is allereerst overwogen dat Samruk niet voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat de Hoge Raad tot een ander oordeel zal komen dan het gerechtshof Amsterdam in het arrest van 7 mei 2019. Daartoe is voorts overwogen dat de tussenbeschikking van 6 mei 2018 van het gerechtshof Amsterdam geen ruimte laat voor twijfel over de afloop van de procedure strekkende tot erkenning en verlot tot tenuitvoerlegging in Nederland van het Arbitraal Vonnis en het Aanvullend Arbitraal Vonnis, voor zover die procedure Samruk betreft.

3.5. In de beschikking van 14 juli 2020 heeft het gerechtshof Amsterdam het verzoek van Stati c.s. om erkenning en verlot tot tenuitvoerlegging van de arbitrale vonnissen in Nederland, voor zover gericht tegen Samruk, inderdaad (definitief) afgewezen. Stati c.s. hebben daaraan het hiervoor onder 3.2 vermelde gevolg verbonden.

3.6. Het tweede en derde punt van de agenda van de mondelinge behandeling van 17 maart 2021 houden tot op zekere hoogte verband met elkaar. Samruk heeft ter gelegenheid van de mondelinge behandeling verklaard dat haar bezwaar was ingegeven door de vrees dat zij de rechtbank over deze onderwerpen ter zitting niet goed kon informeren, zonder nadere schriftelijke uiteenzetting. Zij heeft daaraan toegevoegd dat haar bezwaar in een ander daglicht is komen te staan doordat deze onderwerpen ter zitting van 17 maart 2021 niet inhoudelijk zijn behandeld. Zij heeft verzocht om op een termijn van twaalf weken schriftelijk te mogen reageren op de gewijzigde vordering. Kazachstan heeft eenzelfde verzoek gedaan.

De rechtbank overweegt dat artikel 130 lid 1 Rv, voor zover hier van belang, bepaalt dat, zolang de rechter nog geen eindvonnis heeft gewezen, de eiser bevoegd is zijn eis of de gronden daarvan schriftelijk, bij conclusie of akte ter rolle, te veranderen of te vermeerderen en dat de gedaagde bevoegd is hiertegen bezwaar te maken, op grond dat de verandering of vermeerdering in strijd is met de eisen van een goede procesorde. Mede gelet op het hiervoor verwoorde (nadere) standpunt van Samruk en Kazachstan staat de rechtbank de in de akte van 27 januari 2021 van Stati c.s. neergelegde wijziging van eis en de gronden daarvan toe. Samruk en Kazachstan zullen in de gelegenheid worden gesteld hierop bij akte te reageren. De rechtbank acht een termijn van zes weken daartoe voldoende, omdat Samruk en Kazachstan al voor de mondelinge behandeling van 17 maart 2021 in de gelegenheid zijn gesteld om op de wijziging van eis en de gronden daarvan te reageren (zie hiervoor onder 1.3).

3.7. Vervolgens zal de behandeling van de zaak worden aangehouden, in afwachting van het arrest van het gerechtshof Den Haag in het hiervoor onder 2.4 bedoelde geding. Redengevend is het volgende. Zowel in het geding bij het gerechtshof Den Haag als in het onderhavige geding staat centraal de juridische status van het door Stati c.s. op de aandelen in het kapitaal van KMGK gelegde conservatoire beslag, mede in het licht van het beroep van Samruk en Kazachstan op immuniteit van executie (dat op zijn beurt inmiddels moet

worden gezien in het licht van het arrest van de Hoge Raad van 18 december 2020). In het onderhavige geding komt daarbij de rechtsmacht van de Nederlandse rechter. In beide gedingen moet over het rechtens (voort)bestaan van het beslag worden beslist. Zoals ter zitting van 17 maart 2021 aan de orde is geweest, kunnen tegenstrijdige beslissingen tot processuele complicaties leiden. Over de immuniteit van executie is toen inhoudelijk niet (verder) gedebatteerd.

De zaak zal na het nemen van de onder 3.6 bedoelde akte door Samruk en Kazachstan in afwachting van het arrest van het gerechtshof Den Haag naar de parkeerrol van 6 oktober 2021 worden verwezen. De zaak zal vervroegd worden opgebracht zodra partijen de rechtbank hebben geïnformeerd dat het gerechtshof Den Haag arrest heeft gewezen. De zaak zal alsdan op een nader te bepalen termijn op de rol worden geplaatst opdat het arrest in het geding kan worden gebracht en partijen zich – tegelijkertijd – bij akte (uitsluitend) kunnen uitlaten over het arrest en de gevolgen die zij in het onderhavige geding daaraan verbinden. Vervolgens zal een mondelinge behandeling worden bepaald.

3.8. Iedere verdere beslissing wordt aangehouden.

4. De beslissing

De rechtbank:

in conventie:

- verwijst de zaak naar de rol van 9 juni 2021 voor akte aan de zijde van Samruk en Kazachstan als bedoeld in rechtsoverweging 3.6;

in conventie en in reconventie:

- verstaat dat de zaak vervolgens zal worden verwezen naar de parkeerrol van 6 oktober 2021 in afwachting van het arrest van het gerechtshof Den Haag;

- houdt iedere verdere beslissing aan.

Deze beslissing is gegeven door mr. N.C.H. Blankevoort, mr. R.H.C. van Harmelen en mr. M.C.H. Broesterhuizen en in het openbaar uitgesproken op 28 april 2021.

Deze rolbeslissing is bij ontstentenis van mr. Blankevoort ondertekend door mr. Broesterhuizen.

UITGEGEVEN VOOR GRUSSE
De griffier van de
rechtbank Amsterdam